

זהר הקדוש עם ביאור הכתר והכבוד

פר' ויצא + שבר העוסק בתורה והפסד המתרפה ממנה

שהרי השכינה עומדת תמיד לימינו של האדם, ונטירו דילה תדיר על בר נש כד אזיל באורחוי דאורייתא - והשמירה שלה היא תמיד על האדם כאשר הוא הולך בדרכי התורה, וכדין דחי ליה לרע לבר - ואז דוחה לחוץ את היצר הרע העומד בצד שמאל של האדם, דלא יקרב לגביה דבר נש, ולא יכיל לקטרנא ליה - שלא יתקרב אל האדם להכשילו, ואינו יכול לקטרע עליו כיון שנדחה לחוץ.

ומבאר איך שולטים החיצונים על מי שפורש מדברי תורה. ואולם כד בר נש אסטי מארחוי דאורייתא - כשהאדם נוטה מדרכי התורה, ואינו שומר על מצוותיה, ואתרפי מנה - ומרפה עצמו מלעסוק בתורה, כדיו - אזי 'צר פח כה', כלומר, כוח השכינה הנקראת 'כה' נעשה צר. ומבאר מדוע נעשה כח השכינה צר, בגין דהוא רע דאיהו שמאלא - משום שאותו היצר הרע, העומד לשמאלו של האדם, שליט עליה דבר נש - שולט על האדם, ודחי ליה להאי כה לבר - דוחה את השכינה הנקראת כה לחוץ, עד דדחיק ליה אתר בעקו - עד שנעשה מקומה של השכינה צר ודחוק מן הצרות הבאות עליה מן הצד השמאלי, ושוב אין השכינה יכולה לשמור אותו מן השטן. וזהו ביאור הכתוב, 'התרפית' מדברי תורה, אז 'ביום צרה' - מגביר הוא את כחות הרע שבשמאל, ובזה 'צר כח כה', שכן השכינה הנקראת 'כה' נעשה צר ואינה יכולה להגן עליו.

ומבאר פירוש אחר בפסוק 'התרפית ביום צרה צר כחכה'. דבר אחר בפירוש לשון הכתוב 'צר כחכה' - כי כשהאדם אווז בדרכי התורה, אתרחים לעילא ואתרחים לתתא - הוא אהוב למעלה בצבא השמים, ואהוב למטה לבריות, ורחימא דקדשא בריהו הוא הוי - ונעשה אהובו של הקדוש ברוך הוא. ומביא ראיה שהאוהב את ה' נעשה אהובו של הקב"ה, כמה דאת אמר - כמו שנאמר (שמואל ב' יב כד) אצל שלמה המלך, 'ומקרא את שמו שלמה ויהו'ה' אהבו'. והכוונה דהוה רחימוי דקדשא בריהו הוא - שהיה אוהבו של הקב"ה, ולכן רחים ליה - אהב אותו הקב"ה. ומאידך כד בר נש אסטי מארחוי דאורייתא - כאשר אדם נוטה מדרכי התורה, כדיו - אזי 'צר פח כה', כלומר השכינה הנקראת כה, נעשית צר ואויב דיליה - שלו, ומארי דכבו איהו לגביה - והיא נעשית לו לשונא. ולכן שליט עליו ההוא דאקרי רע - שולט עליו השטן שנקרא רע, כי לאחר שנעשית לו השכינה לצר ואויב היא מסייעת לשתן לשלוח אליו ולהרע לו, עד דמקטרג ביה בהאי עלמא - עד שהולך ומקטרג עליו בעולם הזה להמיתו, ובעלמא דאתי - נפשו. וזהו ביאור הכתוב 'התרפית ביום צרה צר כחכה', שאם מרפה עצמו מעסק

יבואר העוסק בתורה יש לו חירות מטירדות העולם הזה וממלאך המוות, והשכינה מגינה עליו מפני יצר הרע שלא יחטיאו ויזיקנו. והמתרפה מעסק התורה משליט עליו את היצר הרע ודוחק את השכינה, עד שנהפכת להיות לו לאויב. ויבאר בפרטות ענין היצר הרע ואופן שליטתו על האדם.

דבר אחר לפרש בפסוק, 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה' (בראשית כ"א), ומשמע, שכבר הגיע לחרן ביום שיצא מבאר שבע, ואם כן למה כתוב (שם כ"ט א) 'וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם', והרי לאחר שכבר הגיע לחרן למה הלך לארץ בני קדם.

מבאר מעלת העוסק בתורה. רבי אבא פתח דבריו כדי לבאר את הפסוק, 'ואמר מתחילה לבאר את פסוק, 'אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל עת' (תהלים ק"ג), ומפרש כי 'משפט' רומז על התורה וכוונת הכתוב 'אשרי שמרי משפט' היא לומר כי זכאין אינון - אשריהם בני ישראל, דקדשא בריהו הוא יקב לון אורייתא דקשוט - שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורת אמת, כדי לאשתדלא בה יממא ולילי - לעסוק בה יומם ולילה. ומפרש מהי הזכות המיוחדת שיש בעסק התורה דהא כל מאן דאשתדל באורייתא אית ליה חירו מפלא - שהרי כל מי שעוסק בתורה יש לו חירות מכל דבר, משעבוד מלכיות, מלעמול ולטרוח לפרנסתו, וכן מיסורים. בנוסף לכך יש לו גם חירו מן מותא - חירות מן המוות, דלא יכלא לשלטאה עליה - שאין המוות יכולה לשלוט עליו, כלומר אין למלאך המוות שליטה עליו להמיתו כדרך שממית את שאר העם, כי מיתתו היא בנשיקה על ידי ההתדבקות בשרוש העליון.

ומבאר מדוע אין למלאך המות שליטה על העוסק בתורה. והא אוקמוה - והרי העמידו (לקמן פסוק) הטעם שעל ידי עסק התורה זוכים לחרות ממלאך המות, בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא ואתאחיד בה - בשביל שכל מי שעוסק ומתמיד בתורה ונאחז בה, הרי הוא אתאחיד באילנא דחי - נאחז בעץ החיים, ולכן אין מלאך המוות יכול לשלוט עליו. ואי ארפי גרמיה מאילנא דחי - ואם מרפה את עצמו מן התורה שהוא עץ החיים, הא אילנא דמותא שריא עלוי, ואתאחיד ביה - הרי שורה עליו צלו של עץ המוות ונאחז בו.

ומבאר מדוע אין למלאך המות שליטה על מי שדבוק בתורה. הדא הוא דכתיב - וזהו מה שנאמר (משלי כ"א), 'ומפרש, 'התרפית' היינו אי ארפי דוי מאורייתא - אם הרפה ידיו מלעסוק בתורה, אז 'ביום צרה כחכה', ושואל, מאי 'צר כחכה', ומשיב, שהוא נוטריקון צר פח של 'כה' שהיא השכינה הקדושה. דהא איהי תדיר לימינא -

דבר אחר 'ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה' (בראשית כ"א).

רבי אבא פתח ואמר, 'אשרי שמרי משפט עשה צדקה בכל עת' (תהלים ק"ג). 'אשרי שמרי משפט', וזכאין אינון ישראל, דקדשא בריהו הוא יקב לון אורייתא דקשוט, לאשתדלא בה יממא ולילי. דהא כל מאן דאשתדל באורייתא, אית ליה חירו מפלא, חירו מן מותא דלא יכלא לשלטאה עליה. והא אוקמוה, בגין דכל מאן דאשתדל באורייתא ואתאחיד בה, אתאחיד באילנא דחי. ואי ארפי גרמיה מאילנא דחי, הא אילנא דמותא שריא עלוי, ואתאחיד ביה.

דהא הוא דכתיב (משלי כ"א) 'התרפית ביום צרה צר כחכה'. 'התרפית', אי ארפי דוי מאורייתא, 'ביום צרה צר כחכה'. מאי 'צר כחכה', צר פח כה. דהא איהי תדיר לימינא. ונטירו דילה תדיר על בר נש כד אזיל באורחוי דאורייתא, וכדין דחי ליה לרע לבר דלא יקרב לגביה דבר נש, ולא יכיל לקטרנא ליה.

וכד בר נש אסטי מארחוי דאורייתא, ואתרפי מנה, כדיו צר פח כה, בגין דההוא רע דאיהו שמאלא, שליט עליה דבר נש, ודחי ליה להאי כה לבר, עד דדחיק ליה אתר בעקו.

דבר אחר 'צר כחכה'. דבר בר נש אחיד פארחי דאורייתא, אתרחים לעילא ואתרחים לתתא, ורחימא דקדשא בריהו הוא הוי, כמה דאת אמר (שמואל ב' יב כד) 'ויהו'ה אהבו', דהוה רחימוי דקדשא בריהו הוא, ורחים ליה.

וכד בר נש אסטי מארחי דאורייתא, כדיו צר פח כה, צר דיליה, ומארי דכבו איהו לגביה, ושליט עליו ההוא דאקרי רע. עד דמקטרג ביה בהאי עלמא, ובעלמא דאתי.

בעולם הזה להמיתו, ובעלמא דאתי - נפשו. וזהו ביאור הכתוב 'התרפית ביום צרה צר כחכה', שאם מרפה עצמו מעסק

התורה, והתבאר שעל ידי זה שולט עליו השטן, ואז 'ביום צרה' שהוא השטן ששולט עליו ומיצר לו, 'צר כח כה', השכינה הנקראת 'כה' נעשית לו 'צר' ומטייעת ב'כוחה' לשטן להרע לאדם.

לאחר שביאר שהמרפה עצמו מדברי תורה משליט עליו את היצר הרע, מבאר שהיצר הרע לא נח ולא שקט עד ששולט על גופו ועל נשמתו במה שממיתו.

תא חזי - בוא וראה, **האי רע דאיהו** - הרע הזה שהוא היצר הרע, **שליט על עלמא בכמה סטריין** - שולט על העולם בכמה מיני דרכים, **וכמה שלטנו אית ליה בעלמא** - וכמה מיני שלטונות יש לו בעולם, **והיצר הרע איהו חזיא תקיפא דחב ביה אדם** - הוא הנחש התקיף שעל ידו חטא אדם הראשון, **ועל ידו פשלין ביה בני עלמא** - נכשלים בני העולם לחטוא, **ומשכי ליה עליהו** - ובוזה ממשיכים אותו עליהם, **עד דאפיק לון נשמתיהו** - עד שמוציא להם את נשמותיהם.

ומפרש איך היצר הרע שולט על גוף האדם, ומוציא את נשמתו ממנו, עד שדן אותו בגיהנם.

ותא חזי - ובוא וראה, **כד איהו שליט** - כאשר היצר הרע שולט על האדם, שליטתו היא בזה שהוא **שליט על גופא** - שולט על הגוף להחטיאה, **וכיון דעל גופא שליט נשמתא נפקא מניה** - וכיון שהוא שולט על הגוף לכן יוצאת ממנו הנשמה, **בגין דגופא אסתאב** - כיון שהגוף נטמא, **ונשמתא סלקא ולכן מסתלקת הנשמה ממנו, מאחר ואין עצותיה נשמעות אליו להחזירו למוטב, ולא שליט עליה** - היצר הרע אינו יכול לשלוט עליו **עד דנטיל רשו** - עד שמקבל רשות מלמעלה. נמצא שעל ידי שחטא ממשיך עליו שליטת היצר הרע, שמוציא את נשמתו ממנו.

לאחר שביאר שהיצר הרע שולט על האדם, מבאר בפרטות איך שולט היצר הרע בפועל על האדם להחטיאו ולהענישו.

ומפרש בפרטות איך שולט היצר הרע על האדם, **וכמה אינון דאתיון מסטריה ושלטין על עלמא** - ויש כמה כוחות הבאים מכח היצר הרע ושולטים בעולם. **והא תנינן** - והוא מוכח ממה שלמדנו, **דכל עובדין דעלמא דאתעבידו ושלטי בהו** - שבכל המעשים שנעשים בעולם שולטים הכחות הרעים הבאים מן היצר הרע, **ואית ליה ממנן ושמשיין** - כי יש לו ממונים ומשרתים, אשר **פלהו שמשיין בעובדין דעלמא** - כולם משתמשים במעשי העולם לפתות בני אדם לעשות מעשים רעים, ועל ידי זה יוכלו לשלוט בהם.

הקדמה: לפנינו יבואר שיש שני מיני 'קץ', יש קץ מצד ימין, שדרך שם יכנס כל הרוצה להידיבק אל הקדושה. ויש קץ מצד שמאל, שדרך שם יפול הנופל אל מדור הקליפות, והעולם הזה הוא ממוצע בין שני קצים אלו, והרשות נתונה ביד האדם לחפוף באיזה דרך ילך בימין או בשמאל.

לאחר שביאר שהיצר הרע שולט על גוף האדם, מבאר עתה שלכן נקרא 'קץ כל בשר' ולא 'קץ כל רוח'.

ועל דא - וכיון שעל ידי היצר הרע חוטא האדם ונופל בידי החיצונים, לכן **איהו קץ דשמאלא** - הוא קץ של צד השמאל. **והא אוקמוה** - והרי העמידו (לעיל סב), **דאית קץ לימינא** - שיש קץ מצד ימין שהוא היצר טוב, **ואית קץ לשמאלא** - ויש קץ לצד שמאל, שהוא היצר הרע, **והאי קץ דשמאלא** - וזה הקץ של צד שמאל, **איהו** - הוא מרומז בפסוק (בראשית ו יג), **'קץ כל בשר'**, ומדייק, **'קץ כל בשר' אקרי** - נקרא, אבל **'קץ כל רוחא לא אקרי** - אינו נקרא קץ כל רוח, משום שהיצר הרע אינו שולט על רוחו של האדם לכלותה, אלא רק על הגוף.

ומפרש בפרטות ענין קץ הימין וקץ השמאל.

ורזא דמלה - וסוד ענין שני קצים אלו הוא, **דא איהו קץ, ודא איהו קץ** (כל בשר) - זה הוא קץ, וזה הוא קץ, כלומר, שיש שני מיני קצים קץ ימין וקץ שמאל. **דא קץ על בשרא** - קץ השמאל שהוא היצר הרע ממונה לכלות את גוף האדם, **ודא על רוחא** - וקץ הימין שהוא היצר טוב ממונה לשלוט על רוחו של האדם בהיכנסו בגיהנם. **בגין כן**, **דא** - הקץ של הרוח הוא **פנימי, ודא** - הקץ של הבשר הוא **חיצוני, דא** - הקץ של הרוח הוא **ימיני** - ימין, **ודא** - הקץ של הבשר הוא **שמאלא** - שמאל. **דא** - הקץ של הרוח הוא **קדישא** - קדוש, **ודא** - הקץ של הבשר הוא **מסאבא** - טמא. **והא אוקמוה** - והרי כבר העמידוהו.

ולהלן (קנ"ג) מסיים רבי אבא לתרץ על מה שהקשה שאם נאמר 'יצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', ומשמע שהגיע לחרן למה נאמר (בראשית כט א) 'וישא יעקב ויגלו וילך ארצה בני קדם', שיעקב אבינו רצה לאחוז בקדושת התורה קודם שהלך אצל לבן, ולכן לאחר שהגיע לחרן ביום שיצא מבאר שבע וכמו שנאמר 'יצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה', חזר על עקבותיו ללמוד בישיבת שם ועבר, ולאחר מכן חזר ללכת לחרן, ועל זה נאמר 'וישא יעקב ויגלו וילך ארצה בני קדם'.

נפשי צמאה לדעת
כל רז סודר
 זיהי אור, יהי רז
 אור ורז ורז אור הוא
 (ההירח, חת)

זוהר הקדוש המבואר < עם פירוש "הכתר והכבוד" >
 ביאור בשפה ברורה הפותח את לב הלומד, עם מקורות וביאורים על פי גדולי המפרשים

מרכז הזמנות: 1800-22-55-66 | ארה"ב: 437-0054 (718) | אירופה 44-20-8806-0176

מכון תלמידי - ודושימים - תורה
 לנו והדר
 ישיבת אביר יעקב
 אור מאיר שמוחה
 נהריה